
András István – Rajcsányi-Molnár Mónika: Metamorfózis. Globális dilemma három tételben^[2]

Biztosíthatom az olvasót arról, hogy izgalmas könyvet vesz a kezébe, ha leemeli a polcról András István és Rajcsányi-Molnár Mónika tanulmánykötetét. Szépírói ihletésű, filozófiai és kutatási inspirációjú, tudományos megalapozású, korrajz szándékú írásművek fonódnak egymásba egy sajátos világba vezetve a szellemi kalandra készültöt.

A cím és az alcím kissé zavarba ejtő: a képi (metamorfózis) és a zenei (három tétel) asszociáció helyességét a gazdasági élet divatos jelzője, a globális teszi „gyanússá”, sejtetve, hogy talán nem művészettörténeti útra indulunk. S bár a ritmus, a lüktetés, a poézis áthatja a 240 oldalas írásmű több darabját, nem raveli szférákba jutunk, hanem öntődék, az acél világába. Globális cégek beágyazódási problémái, a helyi és a globális kontextus ellentmondásai, a tudásalapú társadalom kitörési pontjai izgatják a Szerzőket, amikor „innovatív kontextusba ágyazzák tudományos kíváncsiságukat.” Tíz szerzőpáros, illetve kollektíva tíz tanulmánya három részbe szerkesztve Sztálinváros, a monokulturális Dunaújváros és a globális kihívásokkal küzdő, rendszerváltás utáni Duna-parti város gazdasági, kulturális és oktatási mozaikjain keresztül láttatja az átalakulásokat és a jelen vállalati kihívásait: „... a mindösszesen hatvan év felőleli a szántóföldből kinőtt város születésétől előregedésig tartó időszakát”.

A három tanulmányt tartalmazó, a Regionális kérdések, elemzések című első részt, Rajcsányi-Molnár Mónika és András István fajsúlyos tanulmánya nyitja, amely rányitja az olvasó szemét a teremtett várost (Dunaújvárost) alkotó térre és társadalomra, azoknak a kutatásoknak a színterére, amelyben és amelynek környezetében a beágyazódás-konfliktusok kutatása folyt. A 2010 és 2011 időszakában négy nagyvállalatnál lezajlott kutatás ismertetése fontos tanulságokat fogalmaz meg: a vizsgált vállalatok jelentősége megkérdőjelezhetetlen a regionális foglalkoztatás, a helyi emberek megélhetése szempontjából, lakossági megítélésük azonban ellentmondásos. A válaszadók többsége úgy gondolja,

[1] Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Gazdálkodástudományi Intézet, egyetemi magántanár (borag@ktk.pte.hu).

[2] A könyv az Új Mandátum Kiadó gondozásában jelent meg (Budapest, 2013. 239 pp.).

hogy a külföldi tulajdonú vállalatok elsősorban idegen érdekeket szolgálnak és munkavállalóik kiszolgáltatottak, hogy társadalmi felelősségvállalásuk nem megfelelő értékű, hogy a válság során folytatott kommunikációjuk nem tükrözte a valós helyzetet és nem elégítette ki a foglalkoztatottakat. A felmérés azt is kimutatta, hogy a dunaujvárosi lakosság és az ott élő külföldiek jól megférnek egymással, békés multikulturális életteret alakítottak ki. Érdekes gondolatokat tartalmaz a második, felcserélt szerzői felállásban megírt tanulmány, amely a helyi összefüggésekben értelmezi újra a tér-idő fogalmakat. A lokális idő, a kisajátított és ellenőrzött tér, a kulturális téridő-görbület a város társadalmi vetületében nyernek aktuális jelentést. A harmadik írásműben az előző szerzőpárhoz Zsélyi Ferenc csatlakozik. Vasércnél maradandóbb címet viselő, sajátos műfajú írásuk széppróza-írói tehetségüket csillantatja meg: fejcsóválva, de költői elragadtatottságban, poétikai eszközök sokaságával keltik életre a várost olyan hévvel, amely még az ismertetés íróját is magával ragadja. Dunaujváros Magyarország műszíve, lélekcsakrája, offline fizikai közlekedési csomópont és online platform, szimbolikus szerver és portál, algoritmus, alkalmazás és interfész egyszerre, vizuálisan kommunikáló tabló, a szocializmus Disneylandje; az a hely, amely a nagy folyó oldalába gömbölyödik; város, amelyben „az egyes emberek elveszítik egyéni létüket, és lakó-, házaspár-, esetleg elvtársakként mondják, mutatják, illetve látják, hallják, szagolják és élék meg az egészet.” A szöveg lüktet, pulzál, költői képek vibrálnak, szokatlan jelzőszerkezetek halmozódnak egymásra, ritkán használt idegen szavak, irodalmi, bibliai és mitológiai utalások, szándékolt képzavarok érzékeltetik a bonyolult egyediséget.

A Cégek közéről – szervezetfejlesztési megközelítésben című második rész nélkülözi a szépírói ihletettséget, és akadémiai hangvételt üt meg. Négy tanulmányt foglal magában. Valamennyiük napjaink legaktuálisabb vállalatvezetési kérdései köréből meríti témáját, tárgyuk a szervezetfejlesztéstől az ösztönzés-menedzsmenten át a társadalmilag felelős vállalatig ível. A szerkesztő szerzőpárost Hegyi Nóra bővíti trióvá a rendszerszemléletű szervezetfejlesztési folyamatokkal foglalkozó első tanulmányban. Fogalmakat tisztáz, modelleket, elméleteket és módszereket ismertet. Mind tárgya, mind stílusa tekintetében megállná helyét egy tankönyv részleteként is. A második tanulmányban Hegyi Nóra mellett Virág Lászlóval válik négytagúvá a szerzők köre. Az ösztönzés-menedzsmentnek a vállalati gyakorlatban folytatott összehasonlító vizsgálata négy vállalatnál szerzett tapasztalatokra épít. Arra a következtetésre jut, hogy a nagyvállalatok alkalmazkodnak a hazai szabályozási környezethez és egyensúlyi állapotot alakítanak ki. Az egyensúlyi állapot azonban törekeny a piac és a tulajdonosok beavatkozásai következtében. Az ösztönzési rendszerek is épp e tényezők miatt bizonytalanok. „A bizonytalanság megnyilvánul az ösztönzési rendszerek eszközeiben, tartalmában, időtartamában és a lokalitáshoz viszonyított szerepben.” (124.) A vállalati felelősségvállalással két tanulmány foglalkozik. András István, Rajcsányi-Molnár Mónika és Füredi Gábor a „vállalatilag felelős vállalat” fogalmat használva a belső CSR és a cafeteria intézményeit kapcsolja

össze, és vizsgálja. Azt találja, hogy a kettőnek léteznek metszetei. Ha a munkál-tató a CSR-hoz kapcsolódó jellemzőkkel azonos módon, például önkéntesen, magasabb célt szolgálva ad(akozik), vállalatilag felelős magatartást tanúsít. A második rész utolsó tanulmányában a szerkesztő szerzőpáros a GYSEV-nél egy innovációs CSR-rendszerépítést vizsgálva megállapítja, hogy a CSR az inno-váció része (lehet), mint a vizsgált vállalat is bizonyítja. Ajánlasként megfogal-mazza, hogy „a CSR-innováció és az emberi erőforrás menedzsment elveinek illeszkedését segítő folyamatot a jövőben célszerű újraértelmezni.” (167.)

A tanulmánykötet harmadik részének tárgya az oktatás. E rész a Tudásalapú társadalom – kitörési pontok a felsőoktatásban címet kapta. Nyitó cikkét ezút-tal is Rajcsányi-Molnár Mónika és András István írta az online-oktatásnak, az e-learningnek a felsőoktatásban betöltött szerepéről és arról a kutatásról, amely Gyors reagálású tananyagfejlesztés az ipari igényekre a Dunaújvárosi Főiskolán címmel 2011-ben folyt. A projektben a piaci igények felmérésén túl külföldi szakértők bevonásával e-learning kurzusok kidolgozására került sor. A tanulmány bemutatja az e-learning-stratégia elkészítésének alapvető ismér-veit, felvetve, hogy ezek más felsőoktatási intézmények számára is hasznosak lehetnek. Az oktatással foglalkozó második tanulmányban Ősz Rita csatlakozik a szerzőpárhoz. Írásuk tárgya az újgenerációs mobil oktatásszervezés kérdesei. A tanulmány áttekintést ad az új oktatási-tanulási formákról, az online/mobil pedagógiai módszerekről és technikákról. Beszámol továbbá arról a kutatás-ról, amely azt vizsgálta, hogy hogyan alkalmazzák a helyi diákok a mobilte-lefont a tanulásban és a mindennapi életben. Érdekes megállapítás, hogy az okostelefonnal rendelkezők nagy arányban követik folyamatosan a közösségi oldalak eseményeit. A kötet záró tanulmányának a tárgya a nemzetközi hallga-tói mobilitás. A Szerzők rámutatnak arra, hogy a felsőoktatás világszerte kilé-pett tradicionális keretei közül, szolgáltatóvá, ezáltal a gazdaság szerves részévé vált, amely jelentős bevételek forrása lehet. Magyarországot a külföldi diákok elsősorban a felsőoktatás jó hírének köszönhetően választják tanulmányaik szín-helyéül. A tanulmány a nemzetközi hallgatótoborzás praktikus kérdéseire és a helyi tapasztalatokra is kitér.

A Szerzők azon deklarált célja, hogy izgalmas kérdésekről élvezetes módon szóljanak, megvalósult. A tanulmányok nagyrészének kiemelendő érdeme, hogy szerzőik saját primér kutatásaik eredményét adják közre, s mert a kutató-sok Dunaújváros régiójára koncentrálódnak, a térségről is láttelepet készítenek, miközben egy-egy gazdálkodástudományi felvetés nyomában elindulnak. Ez az indíték, hogy gazdasági, vállalatvezetési, társadalmi, kulturális és oktatási kérdések boncolgatását vagy elemzését egy elgondolkoztató sorsú város köré fonva rendezzék átfogó művé, nemcsak innovatív, hanem a jövőnek szóló üzenet is. Könyvük tartalma érték a ma számára és felértékelődik majd a jövőben. A szerkesztők újszerű, figyelemkeltő tanulmánykötetet alkottak, amely formá-jában, tördelésében, a nyomdai igényességben is kiemelkedik az átlagosak sorá-ból. Az Új Mandátum Kiadó azonosult a szerzők innovációra való törekvésével,

és megtalálta annak hatásos vizuális kifejezési eszközeit. Több tanulmány sajátos hangvétele, lendületes, máskor hömpölygő, szaggatott vagy éppen bizarr stílusa és a merész műfaji megoldások össze nem téveszthető könyvélményt eredményeznek.

Rába, háttérben a Karmelita templom